

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

Soveltamisala ja 0,5 MW:n raja määriteltävä erityisesti colocation-datakeskusten kannalta

Ehdotettua lakia sovellettaisiin datakeskukseen, jonka suunniteltu asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 0,5 MW. Esitysluonnoksen mukaan raja vastaa EU:n energiatehokkuussäätelyssä käytettyä 500 kW:n rajaa.

EU-säätelyssä asennetulla tietotekniikan tehontarpeella tarkoitetaan datakeskuksen konesalitilaan asennettujen verkkojen, palvelimien ja tallennuslaitteiden yhteenlaskettua nimellistehoa. Komission vuonna 2026 päivittämän raportointiohjeen mukaan 500 kW:n raportointikynnys perustuu asennettuun kapasiteettiin eikä datakeskuksen suunnittelu- tai potentiaaliseen kapasiteettiin.

FiCom kiinnittää tämän vuoksi huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa tarkoitettu suunniteltu asennettu IT-teho ole kaikissa tilanteissa sama asia kuin EU-säätelyssä ja energiatehokkuuslain (1429/2014) 29 f §:ssä tarkoitettu tosiasiallisesti asennettujen IT-laitteiden teho.

Ero on erityisen merkittävä yhteissijoitus- eli colocation-datakeskuksissa. Niissä yksi tai useampi asiakas asentaa ja hallinnoi omia verkkojaan, palvelimiaan ja tallennuslaitteitaan, kun datakeskuksen ylläpitäjä tarjoaa esimerkiksi tilan, sähkönsaannin ja jäähdytyksen. Datakeskuksen ylläpitäjä ei näin ollen välttämättä investointipäätöksen tai rakentamisen aloittamisen hetkellä tiedä, mitä IT-laitteita asiakkaat myöhemmin asentavat tai mikä niiden yhteenlaskettu nimellisteho tulee olemaan.

Myös EU-sääntelyssä tunnistetaan tämä colocation-toiminnan erityispiirre. Komission syyskuussa 2026 hyväksymässä päivitetystä delegoidussa asetuksessa lähtökohtana on, että jos colocation-operaattori ei itse pysty seuraamaan ja keräämään koko datakeskusta koskevien KPI-tunnuslukujen laskentaan tarvittavia tietoja, se voi järjestää asiakkaiden tietojen keräämiseksi tarvittaessa anonyymin sisäisen raportointimekanismin.

FiCom ehdottaa, että sääntelyssä määritellään erikseen, millä objektiivisesti todettavalla tiedolla 0,5 MW:n soveltamiskynnys ratkaistaan suunnitteilla olevassa colocation-datakeskuksessa. Velvollisuus ei saa perustua tietoon, jota ilmoitusvelvollisella ei ole kohtuudella käytettävissään.

Jos tosiasiallista tai sitovasti suunniteltua IT-laitteiden nimellistehoa ei voida määrittää, jatkovalmistelussa tulee arvioida EU-sääntelyssä tunnistetun tietotekniikan mitoituskuormituksen tai muun vastaavan operaattorin hallinnassa olevan objektiivisen kapasiteettitiedon käyttämistä toissijaisena mittarina.

Ilmoitusvelvollisuuden syntymishetkeä ja rakentamisen aloittamista täsmennettävä

Esitysluonnoksen 5 §:n mukaan ilmoitus tehdään investointipäätöksen tekemisen jälkeen ja ennen rakentamisen aloittamista. Perusteluissa investointipäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jonka perusteella hankkeeseen on sitouduttu siinä määrin, että sen toteuttamista voidaan pitää todennäköisenä. Rakentamisen aloittamiseksi puolestaan katsotaan rakennustöiden tai muiden vastaavien fyysisten toteutustoimenpiteiden, kuten maanrakennustöiden, käynnistyminen rakennuspaikalla.

FiCom pitää tärkeänä, että toimija voi etukäteen yksiselitteisesti päätellä, milloin ilmoitusvelvollisuus syntyy. Datakeskushankkeeseen voi ennen varsinaista rakentamista liittyä esimerkiksi maaperätutkimuksia, purkutöitä, alueen esirakentamista, pilaantuneen maan kunnostamista, johtosiirtoja sekä useita eri hankkeita palvelevan infrastruktuurin rakentamista. Tällaisten toimien suhde esitysluonnoksen tarkoittamaan rakentamisen aloittamiseen tulee täsmentää.

FiCom ehdottaa, että velvollisuus sidotaan dokumentoituun investointipäätökseen ja datakeskushankkeen varsinaisten, hankekohtaisten toteutustöiden aloittamiseen. Hankkeen valmisteluun kuuluvien yleisten tai palautettavissa olevien esitoimenpiteiden ei lähtökohtaisesti tulisi yksin laukaista ilmoitusvelvollisuutta. Täsmällisyys on tärkeää myös siksi, että puuttuvan ilmoituksen tekemistä voidaan viime kädessä tehostaa uhkasakolla.

Lähtökohdaksi tulee samalla ottaa yksi hankekohtainen ilmoitus, jota tämän jälkeen päivitetään ainoastaan olennaisissa muutostilanteissa.

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

Ilmoitusvelvollisuuden syntymishetkeä ja rakentamisen aloittamista täsmennettävä

Esitysluonnoksen 5 §:n mukaan ilmoitus tehdään investointipäätöksen tekemisen jälkeen ja ennen rakentamisen aloittamista. Perusteluissa investointipäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jonka perusteella hankkeeseen on sitouduttu siinä määrin, että sen toteuttamista voidaan pitää todennäköisenä. Rakentamisen aloittamiseksi puolestaan katsotaan rakennustöiden tai muiden vastaavien fyysisten toteutustoimenpiteiden, kuten maanrakennustöiden, käynnistyminen rakennuspaikalla.

FiCom pitää tärkeänä, että toimija voi etukäteen yksiselitteisesti päätellä, milloin ilmoitusvelvollisuus syntyy. Datakeskushankkeeseen voi ennen varsinaista rakentamista liittyä esimerkiksi maaperätutkimuksia, purkutöitä, alueen esirakentamista, pilaantuneen maan kunnostamista, johtosiirtoja sekä useita eri hankkeita palvelevan infrastruktuurin rakentamista. Tällaisten toimien suhde esitysluonnoksen tarkoittamaan rakentamisen aloittamiseen tulee täsmentää.

FiCom ehdottaa, että velvollisuus sidotaan dokumentoituun investointipäätökseen ja datakeskushankkeen varsinaisten, hankekohtaisten toteutustöiden aloittamiseen. Hankkeen valmisteluun kuuluvien yleisten tai palautettavissa olevien esitoimenpiteiden ei lähtökohtaisesti tulisi yksin laukaista ilmoitusvelvollisuutta. Täsmällisyys on tärkeää myös siksi, että puuttuvan ilmoituksen tekemistä voidaan viime kädessä tehostaa uhkasakolla.

Lähtökohdaksi tulee samalla ottaa yksi hankekohtainen ilmoitus, jota tämän jälkeen päivitetään ainoastaan olennaisissa muutostilanteissa.

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

6 §:n muodostettava tyhjentävä luettelo datakeskustoimijalta kerättävistä tiedoista

Esitysluonnoksen 6 §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti tiedoista, jotka datakeskustoimijan on toimitettava Huoltovarmuuskeskukselle. FiCom katsoo, että säännöksen tulee olla tyhjentävä luettelo niistä tiedoista, joita datakeskuksen ylläpitäjältä tai omistajalta voidaan säännönmukaisesti kerätä rekisteriin ja kansallisen tilannekuvan muodostamista varten.

Jokaisen kerättävän tiedon osalta on voitava osoittaa yhteys laissa yksilöityyn käyttötarkoitukseen ja tietoa tulee kerätä vain siinä tarkkuudessa kuin lain tavoitteen saavuttaminen edellyttää.

Esimerkiksi viiden vuoden yksityiskohtaiset teho- ja infrastruktuuriennusteet voivat sisältää merkittävää investointi- ja liiketoimintatietoa. Tilannekuvan kannalta voi olla riittävää käyttää vaihteistusta, vaihteluvälejä tai muita vähemmän yksityiskohtaisia tietoja. Myös työllisyysvaikutusten osalta tulee arvioida, millä tarkkuudella tietojen kerääminen on välttämätöntä rekisterin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Erityisesti käsitteet asennettu tietotekniikan tehontarve, tietotekniikan mitoituskuormitus, sähkötehon tarve, sähköliittymän enimmäisteho ja vuosittainen sähkönkulutus tulee pitää selvästi toisistaan erillään. Laskentaperuste, mittayksikkö, tarkasteluhetki sekä se, onko kyse mitatusta, sopimukseen perustuvasta vai ennustetusta arvosta, tulee määritellä yksiselitteisesti.

PUE:n ja muiden EU-säätelyyn perustuvien energiaindikaattorien osalta tulee käyttää mahdollisimman pitkälle samoja käsitteitä ja laskentamenetelmiä kuin EU:n datakeskusraportoinnissa.

Valtioneuvoston asetuksen, ilmoituslomakkeen ja teknisten ohjeiden valmistelu tulee tehdä yhteistyössä toimialan kanssa ennen velvoitteiden soveltamisen alkamista.

Tilannekuvan täydentävien tietojen perustuttava ensisijaisesti viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon

FiCom pitää erittäin kannatettavana lähtökohtaa, jonka mukaan EU:n datakeskustietokantaan jo toimitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa uudelleen Huoltovarmuuskeskukselle.

Kysy kerran -periaatetta tulee soveltaa mahdollisimman laajasti. Jos kansallisen tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan 6 §:ssä säädettyjen tietojen lisäksi tietoja, jotka ovat jo jonkin viranomaisen hallussa, ne tulee lähtökohtaisesti saada viranomaisten välisen tiedonvaihdon kautta.

Jos tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan esimerkiksi sähköverkkoa, lupamenettelyjä tai muuta infrastruktuuria koskevia tietoja, tiedonsaantioikeus tulee ensisijaisesti rakentaa 10 §:ssä viranomaisten välisen tiedonvaihdon varaan. Tarvittavat tiedonluovuttajat ja tietojen käyttötarkoitus tulee määritellä laissa riittävän täsmällisesti.

Esitysluonnoksen rakenteen tulee olla tältä osin selkeä: 6 §:ssä säädetään tyhjentävästi yritykseltä säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista ja 10 §:ssä niistä täydentävistä tiedoista, joita Huoltovarmuuskeskus voi saada muilta viranomaisilta.

Tilannekuvan täydentävien tietojen perustuttava ensisijaisesti viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon

FiCom pitää erittäin kannatettavana lähtökohtaa, jonka mukaan EU:n datakeskustietokantaan jo toimitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa uudelleen Huoltovarmuuskeskukselle.

Kysy kerran -periaatetta tulee soveltaa mahdollisimman laajasti. Jos kansallisen tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan 6 §:ssä säädettyjen tietojen lisäksi tietoja, jotka ovat jo jonkin viranomaisen hallussa, ne tulee lähtökohtaisesti saada viranomaisten välisen tiedonvaihdon kautta.

Jos tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan esimerkiksi sähköverkkoa, lupamenettelyjä tai muuta infrastruktuuria koskevia tietoja, tiedonsaantioikeus tulee ensisijaisesti rakentaa 10 §:ssä viranomaisten välisen tiedonvaihdon varaan. Tarvittavat tiedonluovuttajat ja tietojen käyttötarkoitus tulee määritellä laissa riittävän täsmällisesti.

Esitysluonnoksen rakenteen tulee olla tältä osin selkeä: 6 §:ssä säädetään tyhjentävästi yritykseltä säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista ja 10 §:ssä niistä täydentävistä tiedoista, joita Huoltovarmuuskeskus voi saada muilta viranomaisilta.

Muutoksista ilmoittaminen ja muutosilmoitusten ajankohta (7 §)

Muutosilmoitusvelvollisuuden kohdistuttava vain olennaisiin muutoksiin

FiCom pitää perusteltuna, että vähäiset kapasiteettimuutokset rajataan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan tehomuutos ilmoitettaisiin vain, jos muutos on sekä vähintään 10 prosenttia että vähintään 100 kilowattia.

Kahden raja-arvon keskinäinen suhde tulisi kirjoittaa myös lakitekstiin mahdollisimman yksiselitteisesti.

Vaiheittain toteutettavissa datakeskuksissa yksittäiset toteutusvaiheet eivät saa johtaa jatkuvaan ilmoittamisvelvollisuuteen. Rakentamis- ja kapasiteetin kasvattamisvaiheen muutokset tulisi voida ilmoittaa koottuna määräajoin.

Omistajan, määräysvallan tai ylläpitäjän muutoksia koskevan 30 päivän määräajan osalta tulisi arvioida 60–90 päivän määräaika erityisesti monimutkaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä. Muut

muutokset tulisi voida toimittaa koostetusti kerralla puolivuositain. Tämä olisi kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen aikataulu hankkeiden mittakaavassa ja rajaisi tehtävät muutosilmoitukset kahteen vuodessa.

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus poistettava

Esitysluonnoksen 11 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan ja elinkeinoelämän järjestön olisi annettava Huoltovarmuuskeskukselle sen pyynnöstä salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot.

FiCom katsoo, että 11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus tulee ensisijaisesti poistaa esitysluonnoksesta. Esitysluonnoksessa on jo kolme erillistä tiedonsaantikanavaa: 6 §:ssä säädetään datakeskustoimijalta säännönmukaisesti ilmoitettavista tiedoista, 10 §:ssä Huoltovarmuuskeskuksen oikeudesta saada tilannekuvaa täydentäviä tietoja muilta viranomaisilta ja 13 §:ssä valvontaa varten pyydettävästä tarpeellisesta selvityksestä.

FiComin näkemyksen mukaan 6 §:n tietoluettelon tulee olla tyhjentävä. Jos jokin tietoryhmä on kansallisen datakeskustilannekuvan muodostamiseksi säännönmukaisesti välttämätön, siitä tulee säätää 6 §:ssä. Jos tieto on jo viranomaisen hallussa, sen saamisesta Huoltovarmuuskeskukselle tulee säätää 10 §:ssä. Ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa tarvittavat lisäselvitykset kuuluvat puolestaan 13 §:n soveltamisalaan.

Tätä kokonaisuutta vasten 11 §:n itsenäinen tehtävä jää epäselväksi. Jos säännöstä voidaan käyttää yleisesti kansallisen tilannekuvan muodostamiseen, Huoltovarmuuskeskus voisi pyytää yrityksiltä 6 §:ssä lueteltujen tietojen lisäksi muitakin tietoja aina, kun niitä pidetään tilannekuvatehtävän kannalta välttämättöminä. Tällöin 6 §:n yksityiskohtainen tietoluettelo ei tosiasiallisesti määrittäisi yritysten tiedonantovelvollisuuden laajuutta. Tätä ei voida pitää sääntelyn ennakoitavuuden, tarkkarajaisuuden, tietojen minimoinnin tai hallinnollisen taakan kannalta perusteltuna.

Esitysluonnoksen 11 §:n perusteluissa säännöksen todetaan vastaavan huoltovarmuuslain 22 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta. Sääntely-ympäristöt ovat kuitenkin erilaiset: huoltovarmuuslain yleiseen tilannekuvatehtävään ei liity 6 §:n kaltaista yksityiskohtaista toimialakohtaista ilmoitusvelvollisuutta. Yleislaissa perusteltua tiedonsaantivaltuutta ei siten tule sellaisenaan siirtää erityislakiin, jossa yrityksiltä säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista säädetään erikseen.

Myös 11 §:n ulottaminen elinkeinoelämän järjestöihin puoltaa säännöksen poistamista. Toimialajärjestöillä ei lähtökohtaisesti ole hallussaan jäsenyritystensä yksityiskohtaisia investointi-, kapasiteetti-, asiakas- tai turvallisuustietoja, eikä sääntelyn tule johtaa siihen, että järjestö veloitettaisiin viranomaisen pyynnöstä keräämään uusia yrityskohtaisia tietoja jäseniltään.

Jos 11 § kuitenkin katsotaan jatkovalmistelussa välttämättömäksi säilyttää, sen soveltamisala tulee määritellä laissa tyhjentävästi ja rajata vain sellaisiin poikkeuksellisiin tilanteisiin ja tietoryhmiin, joita 6, 10 tai 13 § eivät kata. Säännöstä ei tule käyttää 6 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tietosisällön laajentamiseen eikä yrityksiltä tapahtuvaan säännönmukaiseen tai jatkuvaan tilannekuvatiedon keräämiseen.

Tietojen luovutusoikeutta rajattava

Esitysluonnoksen 12 § antaisi Huoltovarmuuskeskukselle oikeuden luovuttaa salassapitosäännösten estämättä kansallisen tilannekuvan, tiedon rekisterissä olevista datakeskuksista sekä yksittäistä datakeskusta koskevan rekisteritiedon laajalle viranomaisjoukolle.

FiCom pitää myönteisenä, että tietojen saajien piiriä on rajattu huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain (107/2026) 23 §:ään verrattuna. Piiri on tästä huolimatta edelleen hyvin laaja ja käsittää muun muassa kunnalliset viranomaiset sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaiset.

Kuten edellä on todettu, tilannekuva, yksittäistä datakeskusta koskevat rekisteritiedot ja julkinen yhteenveto tulee erottaa sääntelyssä selvästi toisistaan. Yksittäistä datakeskusta koskevien salassa pidettävien tietojen luovuttamisen tulee olla poikkeuksellista ja tarkasti rajattua.

Yksittäistä datakeskusta koskeva tieto tulee voida luovuttaa vain, jos se on välttämätön vastaanottavan viranomaisen yksilöidyn lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Pelkästään se, että vastaanottaja kuuluu 12 §:ssä tarkoitettuun viranomaisryhmään, ei saa muodostaa riittävää perustetta salassa pidettävän yritys- tai infrastruktuuritiedon saamiselle. Luovutus tulee lisäksi rajata vain kyseisen tehtävän kannalta välttämättömiin tietoihin.

Huoltovarmuuskeskuksen tulee ennen salassa pidettävän tiedon luovuttamista arvioida ja dokumentoida tiedonsaannin oikeusperusta, luovutettavien tietojen välttämättömyys ja laajuus sekä asianmukainen ja turvallinen luovutustapa. Huoltovarmuuskeskus vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta, kun taas vastaanottava viranomainen vastaa saamansa tiedon asianmukaisesta jatkokäsittelystä, käyttöoikeuksista, säilyttämisestä ja tietoturvasta.

Salassapitoa, käyttötarkoitusta ja tietoturvallisuutta koskevien rajoitusten tulee seurata luovutettua tietoa. Tietoa ei tule käyttää muuhun kuin siihen lakisääteiseen tehtävään, jota varten se on luovutettu, eikä sitä tule luovuttaa edelleen ilman erillistä oikeusperustetta.

Yksittäisiä datakeskuksia koskeviin tietoihin ei lähtökohtaisesti tule antaa laajoja pysyviä teknisiä käyttöoikeuksia, vaan tietojen luovuttamisen tulee tapahtua tapauskohtaisesti ja dokumentoidusti.

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

Voimaantuloaikataulu ja rekisterin perustamisen rahoitus arvioitava uudelleen

Esitysluonnoksen mukaan lain olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Perustelujen mukaan voimaantuloajankohdan tarkoituksena on varata Huoltovarmuuskeskukselle riittävä aika datakeskusrekisterin käyttöönottoon ja ilmoitusten vastaanottamiseen tarvittavien menettelyjen valmisteluun. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, miten rekisterin edellyttämät valmistelu- ja perustamistoimet toteutetaan ja rahoitetaan ennen lain voimaantuloa.

Esitysluonnoksessa tietojärjestelmän perustamisen kertaluonteisiksi kustannuksiksi arvioidaan 0,5–1,0 miljoonaa euroa, ja uusien tehtävien resurssit on tarkoitus rahoittaa ilmoitusmaksuilla. Samalla esitysluonnoksessa todetaan, ettei Huoltovarmuuskeskuksen uusien tehtävien rahoitusta sisällytetä vuoden 2027 talousarvioon. Jatkovalmistelussa tulee selvittää, miten ennen ilmoitusmaksujen kertymistä syntyvät rekisterin suunnittelu-, hankinta-, toteutus-, testaus- ja tietoturvakustannukset rahoitetaan ja miten perustamiskustannukset kohdennetaan ilmoitusmaksujen kustannuspohjaan.

Voimaantuloaikataulussa tulee ottaa huomioon myös valtioneuvoston asetuksen, ilmoitusmenettelyn, maksuperusteiden, toimialalle annettavan ohjeistuksen sekä tiedonhallinta- ja tietoturvallisuusjärjestelyjen valmistelu. Rekisterin ja ilmoituskanavan tulee olla asianmukaisesti testattu ja tietoturvallisesti käyttövalmis ennen kuin yrityksille syntyy velvollisuus toimittaa tietoja.

FiCom pitää tarpeellisena, että 1.1.2027 voimaantuloaikataulu arvioidaan jatkovalmistelussa uudelleen ja että lain vahvistamisen ja ilmoitusvelvollisuuden soveltamisen alkamisen väliin varataan

vähintään kuuden kuukauden siirtymäaika. Vaihtoehtoisesti lain voimaantulo ja ilmoitusvelvollisuuden soveltamisen alkaminen voidaan porrastaa. Samalla lakiin tulee tarvittaessa ottaa säännös siitä, että lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä ennen sen voimaantuloa.

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

Datakeskusrekisterin ja HVK:n olemassa olevan tilannekuvatehtävän keskinäinen suhde selkeytettävä

FiCom kiinnittää huomiota esitysluonnoksen ja huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain (107/2026, huoltovarmuuslaki) tilannekuvatehtävän keskinäiseen suhteeseen.

Huoltovarmuuslain nojalla Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on jo huolehtia huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpitää huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen huoltovarmuustilanteesta säännöllistä tilannekuvaa. Saman lain nojalla Huoltovarmuuskeskuksella on myös oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä tämän tehtävän hoitamiseksi välttämättömiä tietoja.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan puolestaan, että Huoltovarmuuskeskuksen säätäminen datakeskusrekisterin rekisteri- ja valvontaviranomaiseksi yhdistäisi uuden lain nojalla ilmoitetut tiedot myös huoltovarmuuden tilannekuvaan ja että datakeskuksia koskevan tilannekuvan ylläpitämisestä tulisi luonnollinen osa Huoltovarmuuskeskuksen jo olemassa olevaa tilannekuvatehtävää.

Datakeskusrekisteri ja viranomaisen laatima tilannekuva ovat kuitenkin tarkoitukseltaan ja oikeudelliselta rakenteeltaan eri asioita. Rekisterissä on kyse laissa määritellystä tietovarannosta, siihen kohdistuvasta ilmoitusvelvollisuudesta sekä tietojen tallentamisesta, säilyttämisestä, käyttämisestä ja luovuttamisesta. Tilannekuva puolestaan on eri tietolähteistä muodostettava analyysi ja tietotuote.

Lisäksi ehdotetun lain mukaisen datakeskustilannekuvan tavoitteet ovat osittain laajemmat kuin Huoltovarmuuskeskuksen yleisen huoltovarmuustilannekuvan tavoitteet. Esitysluonnoksessa datakeskustietoa on tarkoitus käyttää muun muassa investointien, sähköverkon, infrastruktuuritarpeiden ja strategisen päätöksenteon tukena. Tämän vuoksi FiCom ei pidä välttämättömänä, että datakeskusrekisteristä ja kaikesta datakeskuksia koskevasta tilannekuvatyöstä säädettäisiin eri laeissa, mutta niiden oikeudellinen suhde tulee määritellä selvästi.

Sääntelystä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, onko ehdotetun lain mukainen, datakeskuksia koskeva tilannekuva erillinen tehtävä vai osa huoltovarmuuslain mukaista huoltovarmuuden tilannekuvaa . Samalla tulee ratkaista, mitä säännöksiä sovelletaan tietojen hankkimiseen, käyttämiseen ja luovuttamiseen tilanteessa, jossa datakeskusrekisteristä saatuja tietoja käytetään myös Huoltovarmuuskeskuksen yleisessä huoltovarmuuden tilannekuvassa.

Erityisesti tulee varmistaa, etteivät datakeskusrekisterilakiin säädetty tietojen käyttöä ja luovuttamista koskevat rajaukset menetä merkitystään sen vuoksi, että rekisteristä saatu tieto siirretään osaksi Huoltovarmuuskeskuksen muuta tilannekuvaa.

FiCom pitää tämän vuoksi perusteltuna, että esitysluonnoksen 6 § muodostaa tyhjentävän luettelon datakeskustoimijalta säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista. Tilannekuvan täydentämiseen tarvittavat, viranomaisten hallussa olevat tiedot tulee saada 10 §:n nojalla. Ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan tarvittavista selvityksistä säädetään puolestaan 13 §:ssä. Näin ollen 11 §:ssä ehdotetun yleisen tietojenantovelvollisuuden itsenäinen tarve ja suhde näihin säännöksiin tulee arvioida uudelleen.

Datakeskusrekisterin tietojen julkisuutta arvioitava tarkemmin

Esitysluonnoksessa viitataan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, julkisuuslaki) erityisesti salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan viranomaisluovutusten yhteydessä. Esityksessä ei kuitenkaan arvioida julkisuuslain yleisen tiedonsaantioikeuden soveltumista datakeskusrekisteriin ja Huoltovarmuuskeskukselle toimitettaviin yksittäisiin ilmoituksiin.

Julkisuuslain lähtökohtana on viranomaisen asiakirjojen julkisuus. Näin ollen myös datakeskusrekisteriin sisältyvistä tiedoista ja yksittäisistä ilmoituksista voidaan esittää tietopyyntöjä. Huoltovarmuuskeskuksen tulee tällöin arvioida tietojen julkisuus ja mahdolliset salassapitoperusteet julkisuuslain mukaisesti. Jos vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, asiakirjan julkinen osa on lähtökohtaisesti annettava.

Datakeskusrekisteriin olisi tarkoitus sisällyttää muun muassa suunnitteilla olevia investointeja, kapasiteettia, sähkötehon tarvetta, infrastruktuuria ja energiaratkaisuja koskevia tietoja. Osa näistä tiedoista voi sisältää yritysten liikesalaisuuksia tai kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden ja varautumisen kannalta suojattavia tietoja. FiCom pitää tärkeänä, että esityksen perusteluissa arvioidaan nykyistä tarkemmin näiden tietoryhmien suhdetta julkisuuslain salassapitoperusteisiin.

Samalla ilmoitusmenettely ja rekisterin tietojärjestelmä tulee suunnitella siten, että salassa pidettävät tiedot voidaan erottaa julkisista tiedoista. Ilmoittajalle voidaan antaa mahdollisuus yksilöidä ne tiedot, joita se pitää liikesalaisuuksina, sekä ilmoittaa salassapitovaatimuksen perusteet. Lopullisen arvioinnin tiedon julkisuudesta tekee kuitenkin Huoltovarmuuskeskus julkisuuslain perusteella.

Selkeä ennakollinen sääntely ja ohjeistus palvelevat sekä ilmoitusvelvollisia että Huoltovarmuuskeskusta ja vähentävät tapauskohtaiseen julkisuusarviointiin liittyviä epäselvyyksiä ja hallinnollista työtä.

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen vaikutukset Huoltovarmuuskeskuksen resursseihin tulee lisäksi arvioida esityksen viranomaisvaikutuksissa. Esitysluonnoksen kohdassa 4.2.2 Huoltovarmuuskeskuksen uusiksi tehtäviksi tunnistetaan muun muassa ilmoitusten käsittely, tietojen analysointi, tilannekuvan muodostaminen, valvonta ja viranomaisyhteistyö, mutta julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittelyä ja niihin liittyvää salassapitoarviointia ei käsitellä erikseen.

Datakeskusrekisteriin sisältyisi samanaikaisesti julkisia tietoja sekä mahdollisesti liikesalaisuuksina, turvallisuuden tai varautumisen perusteella taikka henkilötietoina suojattavia tietoja. Tämän vuoksi yksittäinen tietopyyntö voi edellyttää asiakirja- ja tietokohtaista arviota, salassa pidettävien osien erottamista julkisista tiedoista sekä tarvittaessa perustellun päätöksen tekemistä. Tietopyyntöjen käsittely voi siten aiheuttaa Huoltovarmuuskeskukselle merkittävää lisätyötä erityisesti rekisterin käyttöönoton jälkeen.

FiCom katsoo, että tämä työmäärä tulee ottaa huomioon Huoltovarmuuskeskuksen resurssitarvetta koskevassa vaikutusarvioinnissa ja järjestelmän suunnittelussa. Rekisteri ja ilmoitusmenettely tulee toteuttaa siten, että julkiset ja salassa pidettävät tiedot voidaan mahdollisimman selkeästi erottaa toisistaan. Tämä tukee sekä yritysten tietojen asianmukaista suojaa että viranomaisen mahdollisuutta käsitellä tietopyynnot tehokkaasti ja julkisuuslain edellyttämässä määräajossa.

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittelystä aiheutuvia yleisiä viranomaiskustannuksia ei myöskään saa sisällyttää ilmoitusvelvollisilta perittävien ilmoitusmaksujen kustannuspohjaan.

Datakeskusrekisterin tiedonhallinta, tietosuoja ja tietoturvallisuus varmistettava ennen käyttöönottoa

Esitysluonnoksessa tunnistetaan, että datakeskusrekisteri voi sisältää liikesalaisuuksia, henkilö- ja omistustietoja sekä kriittistä infrastruktuuria koskevia tietoja ja että keskitetty tietovaranto voi lisätä

kohdennetun tiedonhankinnan riskiä. Rekisterin toteutustapaa ja siihen sovellettavaa tiedonhallinta- ja tietoturvaluossääntelyä käsitellään esitysluonnoksessa kuitenkin vain yleisellä tasolla.

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonhallintaan sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019, tiedonhallintalaki), jossa säädetään muun muassa tietojärjestelmiin liittyvien muutosten vaikutusten arvioinnista, riskiperusteisesta tietoturvaluudesta, tietojen turvallisesta siirtämisestä, käyttöoikeuksien hallinnasta, lokituksesta sekä tietojen elinkaaren hallinnasta. Tiedonhallintalain 4 a luvussa säädetään lisäksi NIS2-direktiivin julkishallinnon toimialaa koskevista kyberturvaluossuvelvoitteista.

FiCom pitää perusteltuna, että esityksen jatkovalmistelussa kuvataan nykyistä selvemmin datakeskusrekisterin suhde tiedonhallintalakiin ja sen kyberturvaluutta koskeviin velvoitteisiin sekä vastuut niiden toteuttamisesta. Yksityiskohtaisia turvaluossuusratkaisuja ei tule julkistaa, mutta esityksestä tulee käydä ilmi rekisterin tiedonhallinnan, tietosuojan ja tietoturvaluuden oikeudellinen kehys sekä se, miten vaatimusten toteutuminen varmistetaan ennen rekisterin käyttöönottoa.

Rekisteriin kerättävien tietojen luonne huomioon ottaen tietoturvaluus tulee toteuttaa riski- ja käyttötarkoituksperusteisesti koko tiedon elinkaaren ajan. Käyttöoikeuksien tulee olla tehtäväperusteisia ja mahdollisimman rajattuja. Tietojen katselu, muuttaminen ja luovuttaminen tulee lokittaa asianmukaisesti, ja lokien käyttöä tulee valvoa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös salassa pidettävien tietojen turvalliseen siirtämiseen sekä rekisterin jatkuvuuden ja palautumiskyvyn varmistamiseen.

Esitysluonnoksessa tulee lisäksi täsmentää tietojen säilyttämistä ja poistamista. Tiedonhallintalain mukainen elinkaaren hallinta muodostaa yleisen oikeudellisen kehyksen, mutta esityksessä on tarpeen arvioida nimenomaisesti datakeskusrekisteriin tallennettavien tietojen säilytysajat ja poistamisen perusteet. Erityisesti on määriteltävä, kuinka kauan peruuntunutta hanketta tai toimintansa lopettanutta datakeskusta koskevia yksityiskohtaisia tietoja on tarpeen säilyttää tunnistettavassa muodossa. Historiallisen tilannekuvan tarpeet voidaan toteuttaa sellaisella koontitiedolla, josta yksittäistä yritystä tai datakeskusta ei voida tunnistaa.

Tiedonhallintaa koskeva tarve korostuu nopean voimaantuloaikataulun vuoksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027, jolloin Huoltovarmuuskeskuksen on pystyttävä vastaanottamaan uuden lain mukaisia ilmoituksia. Rekisterin ja ilmoituskanavan tulee siten olla tietoturvaluusllesi käyttövalmiita jo lain voimaan tullessa eikä vasta olemassa oleville datakeskuksille säädetyn 30.6.2027 määräajan päättyessä. Viranomaisvaikutusten arvioinnissa tulee myös varmistaa, että Huoltovarmuuskeskuksella on riittävät resurssit tiedonhallintalain ja NIS2:een perustuvien kyberturvaluossuvelvoitteiden toteuttamiseen ja jatkuvaan ylläpitämiseen.

Ilmoitusmaksuihin voidaan kohdentaa ilmoitusten vastaanottamista ja käsittelyä välittömästi palvelevan tietojärjestelmän asianmukaiset tietoturvakustannukset, mutta niillä ei saa rahoittaa Huoltovarmuuskeskuksen yleisiä tiedonhallinta- ja kyberturvallisuusvelvoitteita.

Muut esitystä koskevat huomiot

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt FiComilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi datakeskusrekisterilaiksi. FiCom kiittää mahdollisuudesta kommentoida esitysluonnosta ja esittää kunnioittaen seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- FiCom tunnistaa tarpeen parantaa datakeskustoimialaa koskevaa kansallista tietopohjaa ja ennakkointikykyä.
- FiCom pitää esitettyä ilmoitusmenettelyä oikeasuhtaisempana lähtökohtana kuin lupa- tai ennakkohyväksyntämenettelyä. Ilmoituksesta ei saa muodostua tosiasiallista ennakkolupaa tai datakeskusinvestoinnin toteuttamisen edellytystä.
- Esitysluonnoksen tarkoitus ja datakeskusrekisterin asema tulee määritellä nykyistä selkeämmin. Datakeskusrekisteri on ensisijaisesti väline kansallisen datakeskuksia koskevan tilannekuvan muodostamiseksi. Samalla tulee arvioida kuvaisiko lain sisältöä nykyistä nimeä paremmin esimerkiksi ”Laki datakeskusrekisteristä ja datakeskuksia koskevasta kansallisesta tilannekuvasta”.
- Datakeskusrekisterin ja Huoltovarmuuskeskuksen jo olemassa olevan tilannekuvatehtävän keskinäinen suhde tulee selkeyttää. Datakeskusrekisteri, ehdotetun lain mukainen datakeskuksia koskeva tilannekuva ja Huoltovarmuuskeskuksen yleinen huoltovarmuuden tilannekuva ovat tarkoitukseltaan ja oikeudelliselta rakenteeltaan eri asioita.
- Datakeskusrekisteriin kerättävät tiedot on rajattava lain tavoitteiden kannalta välttämättömiin tietoihin. Esitysluonnoksen 6 §:n tulee muodostaa tyhjentävä luettelo tiedoista, joita datakeskustoimijalta säännönmukaisesti kerätään. Tilannekuvaa voidaan täydentää 10 §:ssä tarkoitetuilla muiden viranomaisten hallussa olevilla tiedoilla.
- 11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus tulee poistaa. Datakeskustoimijalta säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista tulee säätää tyhjentävästi 6 §:ssä, muilta viranomaisilta saatavista täydentävistä tiedoista 10 §:ssä ja ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa tarvittavista selvityksistä 13 §:ssä. Jos 11 § kuitenkin säilytetään, se tulee rajata vain sellaisiin poikkeuksellisiin tilanteisiin, joita nämä säännökset eivät kata, eikä sitä tule voida käyttää jatkuvaan tilannekuvatiedon keräämiseen tai 6 §:n tietosisällön laajentamiseen.

- Ilmoitusvelvollisuuden syntyminen, 0,5 MW:n soveltamiskynnys ja kapasiteettikäsitteet on täsmennettävä. Erityistä huomiota edellyttävät colocatio-datakeskukset, joissa datakeskuksen ylläpitäjä ei päästä asiakkaiden IT-laitteista eikä välttämättä tunne niiden tulevaa nimellistehoa.
- Yksittäistä datakeskusta koskevien, salassa pidettävien tietojen edelleen luovuttaminen toisille viranomaisille on sidottava vastaanottavan viranomaisen yksilöityyn lakisääteiseen tehtävään ja tiedon välttämättömyyteen. Tilannekuva, yksittäistä datakeskusta koskevat rekisteritiedot ja julkinen yhteenveto tulee erottaa sääntelyssä toisistaan.
- Datakeskusrekisterin tietojen julkisuus tulee arvioida ja kuvata esityksessä nykyistä tarkemmin. HVK:n tulee käsitellä julkisuuslain mukaiset tietopyynnöt tehokkaasti ja tehdä tarvittavat tapauskohtaiset salassapitoarviot. Tästä aiheutuva resurssitarve tulee huomioida viranomaisvaikutusten arvioinnissa, eikä yleisiä julkisuuslain mukaisia tietopyyntökustannuksia saa sisällyttää ilmoitusmaksujen kustannuspohjaan.
- Datakeskusrekisterin tiedonhallinta ja tietoturvallisuus tulee varmistaa ennen rekisterin käyttöönottoa. Esitysluonnoksessa tulee kuvata nykyistä selvemmin rekisterin suhde tiedonhallintalakiin ja sen NIS2:een perustuviin kyberturvallisuusvelvoitteisiin sekä varmistaa, että rekisteri ja ilmoituskanava ovat tietoturvallisesti käyttövalmiita lain tullessa voimaan 1.1.2027.
- Datakeskustoimijoiden maksuilla ei saa rahoittaa Huoltovarmuuskeskuksen yleistä tilannekuva-, analyysi- tai viranomaisyhteistyötehtävää. Ilmoitusmaksun tulee perustua vain ilmoituksen käsittelystä aiheutuviin asianmukaisesti kohdennettuihin kustannuksiin.
- Ilmoitus- ja muutosilmoitusmaksujen tulee olla oikeasuhtaisia. Saman datakeskushankkeen vaiheittainen toteuttaminen tai tavanomainen tietojen päivittäminen ei saa johtaa merkittävien maksujen ketjuuntumiseen.
- FiCom pitää tarpeellisena, että 1.1.2027 voimaantuloaikataulu arvioidaan jatkovalmistelussa uudelleen ja että lain vahvistamisen ja ilmoitusvelvollisuuden soveltamisen alkamisen väliin varataan vähintään kuuden kuukauden siirtymäaika.

Yleistä esitysluonnoksesta

FiCom tunnistaa tarpeen parantaa datakeskustoimialaa koskevaa viranomaisten tietopohjaa ja ennakointikykyä muun muassa sähköverkon, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden suunnittelua varten. Esitysluonnoksessa tätä tarkoitusta varten ehdotetaan uutta keskitettyä datakeskusrekisteriä, johon kerättäisiin tietoja muun muassa datakeskusinvestoinneista, omistus- ja määräysvaltarakenteista, kapasiteetista, energiankäytöstä ja tulevista investointisuunnitelmista. Osa tiedoista voi sisältää yritysten liikesalaisuuksia tai olla kriittisen infrastruktuurin kannalta arkaluonteisia.

Tämän vuoksi sääntelyn välttämättömyyteen, oikeasuhtaisuuteen, tarkkarajaisuuteen, käyttötarkoitussidonnaisuuteen, tietoturvallisuuteen ja hallinnolliseen taakkaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

FiCom pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on päädytty ilmoitusmenettelyyn lupa- tai ennakkohyväksyntämenettelyn sijasta. Ilmoitus ei luonnoksen mukaan olisi toimilupa tai turvallisuushyväksyntä, eikä Huoltovarmuuskeskuksella olisi toimivaltaa estää hanketta, asettaa sille ehtoja tai keskeyttää datakeskuksen toimintaa.

Myönteistä on myös se, ettei rekisteriin ole tarkoitus kerätä datakeskusten asiakasluetteloita, käsiteltävän datan sisältöä tai yksityiskohtaisia turvallisuus- ja haavoittuvuustietoja. Niiden tulee säilyä jatkovalmistelussakin selvästi ilmoitusvelvollisuuden tai muun tietojenantovelvollisuuden ulkopuolella.

Esitysluonnoksen tarkoitus ja datakeskusrekisterin asema määriteltävä nykyistä selkeämmin

Esitysluonnoksen 3 §:n 1 momentin mukaan Huoltovarmuuskeskus ylläpitää datakeskusrekisteriä kansallisen tilannekuvan luomista varten. Pykälän perustelujen mukaan rekisterin tarkoituksena on tukea 4 §:ssä tarkoitettun kansallisen datakeskuksia koskevan tilannekuvan muodostamista sekä sitä kautta viranomaisten mahdollisuuksia seurata datakeskustoimialan kehitystä.

FiComin näkemyksen mukaan sääntelyn rakenteesta seuraa, että datakeskusrekisteri on ensisijaisesti väline kansallisen datakeskuksia koskevan tilannekuvan muodostamiseksi, eikä rekisterin ylläpitäminen ole itsenäinen päämäärä. Tämä lähtökohta tulee ottaa johdonmukaisesti huomioon myös rekisteriin kerättävien tietojen, tiedonsaantioikeuksien, tietojen käyttämisen ja luovuttamisen sekä rekisterin rahoituksen sääntelyssä.

Jos rekisterille on tarkoitus antaa myös muita itsenäisiä käyttötarkoituksia, kuten muiden viranomaisten valvonnan tukeminen tai rekisteröitymisen tarkistaminen muun lainsäädännön mukaisen etuuden, luvan tai oikeuden yhteydessä, näistä käyttötarkoituksista ja niiden suhteesta lain varsinaiseen tilannekuvatarkoitukseen tulee säätää erikseen ja täsmällisesti.

FiCom pitää lisäksi perusteltuna arvioida, kuvaisiko lain sisältöä nykyistä nimeä paremmin esimerkiksi ”Laki datakeskusrekisteristä ja datakeskuksia koskevasta kansallisesta tilannekuvasta”. Lain nimikkeen tulisi kuvata sitä, että sääntelyssä on kyse sekä yrityksiä koskevasta rekisteri- ja ilmoitusjärjestelmästä että tämän järjestelmän perusteella muodostettavasta kansallisesta tilannekuvasta, joka on esityksen tarkoitus.

Datakeskusrekisterin ja HVK:n olemassa olevan tilannekuvatehtävän keskinäinen suhde selkeytettävä

FiCom kiinnittää huomiota esitysluonnoksen ja huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain (107/2026, huoltovarmuuslaki) tilannekuvatehtävän keskinäiseen suhteeseen.

Huoltovarmuuslain nojalla Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on jo huolehtia huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpitää huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen huoltovarmuustilanteesta säännöllistä tilannekuvaa. Saman lain nojalla Huoltovarmuuskeskuksella on myös oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä tämän tehtävän hoitamiseksi välttämättömiä tietoja.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan puolestaan, että Huoltovarmuuskeskuksen säätäminen datakeskusrekisterin rekisteri- ja valvontaviranomaiseksi yhdistäisi uuden lain nojalla ilmoitetut tiedot myös huoltovarmuuden tilannekuvaan ja että datakeskuksia koskevan tilannekuvan ylläpitämisestä tulisi luonnollinen osa Huoltovarmuuskeskuksen jo olemassa olevaa tilannekuvatehtävää.

Datakeskusrekisteri ja viranomaisen laatima tilannekuva ovat kuitenkin tarkoitukseltaan ja oikeudelliselta rakenteeltaan eri asioita. Rekisterissä on kyse laissa määritellystä tietovarannosta, siihen kohdistuvasta ilmoitusvelvollisuudesta sekä tietojen tallentamisesta, säilyttämisestä, käyttämisestä ja luovuttamisesta. Tilannekuva puolestaan on eri tietolähteistä muodostettava analyysi ja tietotuote.

Lisäksi ehdotetun lain mukaisen datakeskustilannekuvan tavoitteet ovat osittain laajemmat kuin Huoltovarmuuskeskuksen yleisen huoltovarmuustilannekuvan tavoitteet. Esitysluonnoksessa datakeskustietoa on tarkoitus käyttää muun muassa investointien, sähköverkon, infrastruktuuritarpeiden ja strategisen päätöksenteon tukena. Tämän vuoksi FiCom ei pidä välttämättömänä, että datakeskusrekisteristä ja kaikesta datakeskuksia koskevasta tilannekuvatyöstä säädettäisiin eri laeissa, mutta niiden oikeudellinen suhde tulee määritellä selvästi.

Sääntelystä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, onko ehdotetun lain mukainen, datakeskuksia koskeva tilannekuva erillinen tehtävä vai osa huoltovarmuuslain mukaista huoltovarmuuden tilannekuvaa. Samalla tulee ratkaista, mitä säännöksiä sovelletaan tietojen hankkimiseen, käyttämiseen ja luovuttamiseen tilanteessa, jossa datakeskusrekisteristä saatuja tietoja käytetään myös Huoltovarmuuskeskuksen yleisessä huoltovarmuuden tilannekuvassa.

Erityisesti tulee varmistaa, etteivät datakeskusrekisterilakiin säädetty tietojen käyttöä ja luovuttamista koskevat rajaukset menetä merkitystään sen vuoksi, että rekisteristä saatu tieto siirretään osaksi Huoltovarmuuskeskuksen muuta tilannekuvaa.

FiCom pitää tämän vuoksi perusteltuna, että esitysluonnoksen 6 § muodostaa tyhjentävän luettelon datakeskustoimijalta säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista. Tilannekuvan täydentämiseen tarvittavat, viranomaisten hallussa olevat tiedot tulee saada 10 §:n nojalla. Ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan tarvittavista selvityksistä säädetään puolestaan 13 §:ssä. Näin ollen 11 §:ssä ehdotetun yleisen tietojenantovelvollisuuden itsenäinen tarve ja suhde näihin säännöksiin tulee arvioida uudelleen.

Soveltamisala ja 0,5 MW:n raja määriteltävä erityisesti colocation-datakeskusten kannalta

Ehdotettua lakia sovellettaisiin datakeskukseen, jonka suunniteltu asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 0,5 MW. Esitysluonnoksen mukaan raja vastaa EU:n energiatehokkuussäätelyssä käytettyä 500 kW:n rajaa.

EU-säätelyssä asennetulla tietotekniikan tehontarpeella tarkoitetaan datakeskuksen konesalitilaan asennettujen verkkojen, palvelimien ja tallennuslaitteiden yhteenlaskettua nimellistehoa. Komission vuonna 2026 päivittämän raportointiohjeen mukaan 500 kW:n raportointikynnys perustuu asennettuun kapasiteettiin eikä datakeskuksen suunnittelu- tai potentiaaliseen kapasiteettiin.

FiCom kiinnittää tämän vuoksi huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa tarkoitettu suunniteltu asennettu IT-teho ole kaikissa tilanteissa sama asia kuin EU-säätelyssä ja energiatehokkuuslain (1429/2014) 29 f §:ssä tarkoitettu tosiasialisesti asennettujen IT-laitteiden teho.

Ero on erityisen merkittävä yhteissijoitus- eli colocation-datakeskuksissa. Niissä yksi tai useampi asiakas asentaa ja hallinnoi omia verkkojaan, palvelimiaan ja tallennuslaitteitaan, kun datakeskuksen ylläpitäjä tarjoaa esimerkiksi tilan, sähkönsaannin ja jäähdytyksen. Datakeskuksen ylläpitäjä ei näin ollen välttämättä investointipäätöksen tai rakentamisen aloittamisen hetkellä tiedä, mitä IT-laitteita asiakkaat myöhemmin asentavat tai mikä niiden yhteenlaskettu nimellisteho tulee olemaan.

Myös EU-säätelyssä tunnistetaan tämä colocation-toiminnan erityispiirre. Komission syyskuussa 2026 hyväksymässä päivitettyssä delegoidussa asetuksessa lähtökohtana on, että jos colocation-operaattori ei itse pysty seuraamaan ja keräämään koko datakeskusta koskevien KPI-tunnuslukujen laskentaan tarvittavia tietoja, se voi järjestää asiakkaiden tietojen keräämiseksi tarvittaessa anonyymin sisäisen raportointimekanismin.

FiCom ehdottaa, että sääntelyssä määritellään erikseen, millä objektiivisesti todettavalla tiedolla 0,5 MW:n soveltamiskynnys ratkaistaan suunnitteilla olevassa colocation-datakeskuksessa. Velvollisuus ei saa perustua tietoon, jota ilmoitusvelvollisella ei ole kohtuudella käytettävissään.

Jos tosiasiallista tai sitovasti suunniteltua IT-laitteiden nimellistehoa ei voida määrittää, jatkovalmistelussa tulee arvioida EU-sääntelyssä tunnistetun tietotekniikan mitoituskuormituksen tai muun vastaavan operaattorin hallinnassa olevan objektiivisen kapasiteettitiedon käyttämistä toissijaisena mittarina.

Ilmoitusvelvollisuuden syntymishetkeä ja rakentamisen aloittamista täsmennettävä

Esitysluonnoksen 5 §:n mukaan ilmoitus tehdään investointipäätöksen tekemisen jälkeen ja ennen rakentamisen aloittamista. Perusteluissa investointipäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jonka perusteella hankkeeseen on sitouduttu siinä määrin, että sen toteuttamista voidaan pitää todennäköisenä. Rakentamisen aloittamiseksi puolestaan katsotaan rakennustöiden tai muiden vastaavien fyysisten toteutustoimenpiteiden, kuten maanrakennustöiden, käynnistyminen rakennuspaikalla.

FiCom pitää tärkeänä, että toimija voi etukäteen yksiselitteisesti päätellä, milloin ilmoitusvelvollisuus syntyy. Datakeskushankkeeseen voi ennen varsinaista rakentamista liittyä esimerkiksi maaperätutkimuksia, purkutöitä, alueen esirakentamista, pilaantuneen maan kunnostamista, johtosiirtoja sekä useita eri hankkeita palvelevan infrastruktuurin rakentamista. Tällaisten toimien suhde esitysluonnoksen tarkoittamaan rakentamisen aloittamiseen tulee täsmentää.

FiCom ehdottaa, että velvollisuus sidotaan dokumentoituun investointipäätökseen ja datakeskushankkeen varsinaisten, hankekohtaisten toteutustöiden aloittamiseen. Hankkeen valmisteluun kuuluvien yleisten tai palautettavissa olevien esitoimenpiteiden ei lähtökohtaisesti tulisi yksin laukaista ilmoitusvelvollisuutta. Täsmällisyys on tärkeää myös siksi, että puuttuvan ilmoituksen tekemistä voidaan viime kädessä tehostaa uhkasakolla.

Lähtökohdaksi tulee samalla ottaa yksi hankekohtainen ilmoitus, jota tämän jälkeen päivitetään ainoastaan olennaisissa muutostilanteissa.

Muutosilmoitusvelvollisuuden kohdistuttava vain olennaisiin muutoksiin

FiCom pitää perusteltuna, että vähäiset kapasiteettimuutokset rajataan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan tehomuutos ilmoitettaisiin vain, jos muutos on sekä vähintään 10 prosenttia että vähintään 100 kilowattia.

Kahden raja-arvon keskinäinen suhde tulisi kirjoittaa myös lakitekstiin mahdollisimman yksiselitteisesti.

Vaiheittain toteutettavissa datakeskuksissa yksittäiset toteutusvaiheet eivät saa johtaa jatkuvaan ilmoittamisvelvollisuuteen. Rakentamis- ja kapasiteetin kasvattamisvaiheen muutokset tulisi voida ilmoittaa koottuna määräajoin.

Omistajan, määräysvallan tai ylläpitäjän muutoksia koskevan 30 päivän määräajan osalta tulisi arvioida 60–90 päivän määräaika erityisesti monimutkaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä. Muut muutokset tulisi voida toimittaa koostetusti kerralla puolivuositain. Tämä olisi kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen aikataulu hankkeiden mittakaavassa ja rajaisi tehtävät muutosilmoitukset kahteen vuodessa.

6 §:n muodostettava tyhjentävä luettelo datakeskustoimijalta kerättävistä tiedoista

Esitysluonnoksen 6 §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti tiedoista, jotka datakeskustoimijan on toimitettava Huoltovarmuuskeskukselle. FiCom katsoo, että säännöksen tulee olla tyhjentävä luettelo niistä tiedoista, joita datakeskuksen ylläpitäjältä tai omistajalta voidaan säännönmukaisesti kerätä rekisteriin ja kansallisen tilannekuvan muodostamista varten.

Jokaisen kerättävän tiedon osalta on voitava osoittaa yhteys laissa yksilöityyn käyttötarkoitukseen ja tietoa tulee kerätä vain siinä tarkkuudessa kuin lain tavoitteen saavuttaminen edellyttää.

Esimerkiksi viiden vuoden yksityiskohtaiset teho- ja infrastruktuuriennusteet voivat sisältää merkittävää investointi- ja liiketoimintatietoa. Tilannekuvan kannalta voi olla riittävää käyttää vaiheistusta, vaihteluvälejä tai muita vähemmän yksityiskohtaisia tietoja. Myös työllisyysvaikutusten osalta tulee arvioida, millä tarkkuudella tietojen kerääminen on välttämätöntä rekisterin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Erityisesti käsitteet asennettu tietotekniikan tehontarve, tietotekniikan mitoituskuormitus, sähkötehon tarve, sähköliittymän enimmäisteho ja vuosittainen sähkönkulutus tulee pitää selvästi toisistaan erillään. Laskentaperuste, mittayksikkö, tarkasteluhetki sekä se, onko kyse mitatusta, sopimukseen perustuvasta vai ennustetusta arvosta, tulee määritellä yksiselitteisesti.

PUE:n ja muiden EU-sääntelyyn perustuvien energiaindikaattorien osalta tulee käyttää mahdollisimman pitkälle samoja käsitteitä ja laskentamenetelmiä kuin EU:n datakeskusraportoinnissa.

Valtioneuvoston asetuksen, ilmoituslomakkeen ja teknisten ohjeiden valmistelu tulee tehdä yhteistyössä toimialan kanssa ennen velvoitteiden soveltamisen alkamista.

Tilannekuvan täydentävien tietojen perustuttava ensisijaisesti viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon

FiCom pitää erittäin kannatettavana lähtökohtaa, jonka mukaan EU:n datakeskustietokantaan jo toimitettuja tietoja ei tarvitse ilmoittaa uudelleen Huoltovarmuuskeskukselle.

Kysy kerran -periaatetta tulee soveltaa mahdollisimman laajasti. Jos kansallisen tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan 6 §:ssä säädettyjen tietojen lisäksi tietoja, jotka ovat jo jonkin viranomaisen hallussa, ne tulee lähtökohtaisesti saada viranomaisten välisen tiedonvaihdon kautta.

Jos tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan esimerkiksi sähköverkkoa, lupamenettelyjä tai muuta infrastruktuuria koskevia tietoja, tiedonsaantioikeus tulee ensisijaisesti rakentaa 10 §:ssä viranomaisten välisen tiedonvaihdon varaan. Tarvittavat tiedonluovuttajat ja tietojen käyttötarkoitus tulee määritellä laissa riittävän täsmällisesti.

Esitysluonnoksen rakenteen tulee olla tältä osin selkeä: 6 §:ssä säädetään tyhjentävästi yritykseltä säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista ja 10 §:ssä niistä täydentävistä tiedoista, joita Huoltovarmuuskeskus voi saada muilta viranomaisilta.

11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus poistettava

Esitysluonnoksen 11 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan ja elinkeinoelämän järjestön olisi annettava Huoltovarmuuskeskukselle sen pyynnöstä salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot.

FiCom katsoo, että 11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus tulee ensisijaisesti poistaa esitysluonnoksesta. Esitysluonnoksessa on jo kolme erillistä tiedonsaantikanavaa: 6 §:ssä säädetään datakeskustoimijalta säännönmukaisesti ilmoitettavista tiedoista, 10 §:ssä Huoltovarmuuskeskuksen

oikeudesta saada tilannekuvaa täydentäviä tietoja muilta viranomaisilta ja 13 §:ssä valvontaa varten pyydettävästä tarpeellisesta selvityksestä.

FiComin näkemyksen mukaan 6 §:n tietoluettelon tulee olla tyhjentävä. Jos jokin tietoryhmä on kansallisen datakeskustilanekuvan muodostamiseksi säännönmukaisesti välttämätön, siitä tulee säätää 6 §:ssä. Jos tieto on jo viranomaisen hallussa, sen saamisesta Huoltovarmuuskeskukselle tulee säätää 10 §:ssä. Ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa tarvittavat lisäselvitykset kuuluvat puolestaan 13 §:n soveltamisalaan.

Tätä kokonaisuutta vasten 11 §:n itsenäinen tehtävä jää epäselväksi. Jos säännöstä voidaan käyttää yleisesti kansallisen tilannekuvan muodostamiseen, Huoltovarmuuskeskus voisi pyytää yrityksiltä 6 §:ssä lueteltujen tietojen lisäksi muitakin tietoja aina, kun niitä pidetään tilannekuvatehtävän kannalta välttämättöminä. Tällöin 6 §:n yksityiskohtainen tietoluettelo ei tosiasiallisesti määritteli yritysten tiedonantovelvollisuuden laajuutta. Tätä ei voida pitää sääntelyn ennakoitavuuden, tarkkarajaisuuden, tietojen minimoinnin tai hallinnollisen taakan kannalta perusteltuna.

Esitysluonnoksen 11 §:n perusteluissa säännöksen todetaan vastaavan huoltovarmuuslain 22 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta. Sääntely-ympäristöt ovat kuitenkin erilaiset: huoltovarmuuslain yleiseen tilannekuvatehtävään ei liity 6 §:n kaltaista yksityiskohtaista toimialakohtaista ilmoitusvelvollisuutta. Yleislaissa perusteltua tiedonsaantivaltuutta ei siten tule sellaisenaan siirtää erityislakiin, jossa yrityksiltä säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista säädetään erikseen.

Myös 11 §:n ulottaminen elinkeinoelämän järjestöihin puoltaa säännöksen poistamista. Toimialajärjestöillä ei lähtökohtaisesti ole hallussaan jäsenyritystensä yksityiskohtaisia investointi-, kapasiteetti-, asiakas- tai turvallisuustietoja, eikä sääntelyn tule johtaa siihen, että järjestö veloitettaisiin viranomaisen pyynnöstä keräämään uusia yrityskohtaisia tietoja jäseniltään.

Jos 11 § kuitenkin katsotaan jatkovalmistelussa välttämättömäksi säilyttää, sen soveltamisala tulee määritellä laissa tyhjentävästi ja rajata vain sellaisiin poikkeuksellisiin tilanteisiin ja tietoryhmiin, joita 6, 10 tai 13 § eivät kata. Säännöstä ei tule käyttää 6 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tietosisällön laajentamiseen eikä yrityksiltä tapahtuvaan säännönmukaiseen tai jatkuvaan tilannekuvatiedon keräämiseen.

Ilmoitusmaksujen kustannuspohja, määräytymisperusteet ja yksikkö täsmennettävä

Esitysluonnoksen 8 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskus perisi 5 ja 7 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten käsittelystä maksun valtion maksuperustelain mukaisesti. Valtion maksuperustelain lähtökohtana

on, että julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävä maksu vastaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

Esitysluonnoksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa jaksossa ilmoitusmaksuilla todetaan katettavan ilmoitusten vastaanottamisesta ja käsittelystä aiheutuvat järjestelmä- ja henkilöstökulut. Viranomaisvaikutuksia koskevassa jaksossa maksuilla rahoitettaviin tehtäviin luetaan kuitenkin tätä laajemmin myös tietojen analysointi, tilannekuvan muodostaminen ja ylläpitäminen, julkisen yhteenvedon julkaiseminen, valvonta ja viranomaisyhteistyö. Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että datakeskuksia koskevan tilannekuvan ylläpitämisestä tulisi luonnollinen osa Huoltovarmuuskeskuksen jo olemassa olevaa huoltovarmuuden tilannekuvatehtävää.

FiCom katsoo, että ilmoitusmaksuilla tulee kattaa vain ilmoitusten vastaanottamiseen, käsittelyyn ja rekisteröintiin sekä näitä tehtäviä välittömästi palvelemaan tietojärjestelmään asianmukaisesti kohdennettavat kustannukset. Maksuilla ei saa rahoittaa Huoltovarmuuskeskuksen yleistä tilannekuva-, analyysi- tai viranomaisyhteistyötehtävää, julkisen yhteenvedon tuottamista tai muita yleistä päätöksentekoa palvelevia tehtäviä.

Yhteiset järjestelmä- ja henkilöstökustannukset tulee kohdentaa niiden tosiasiallisen käyttötarkoituksen perusteella. Maksun määräytymisperusteiden ja kustannuslaskennan tulee olla läpinäkyviä, ja ennen maksun suuruudesta säättämistä on oltava selvää, mitkä kustannukset sisällytetään ilmoituksen käsittelyn omakustannusarvoon ja miten yhteiset kustannukset jaetaan maksullisen ilmoituskäsittelyn ja Huoltovarmuuskeskuksen muiden tehtävien välillä.

Myös maksun yksikkö tulee määritellä yksiselitteisesti. FiCom katsoo, että yhden teknisesti ja toiminnallisesti yhtenäisen datakeskushankkeen tulee muodostaa yksi maksullinen perusilmoitus riippumatta siitä, koostuuko hanke yhdestä vai useasta rakennuksesta, konesalista tai vaiheittain toteutettavasta kokonaisuudesta. Maksua ei siten tule määrätä erikseen yksittäisen rakennuksen, konesalin tai toteutusvaiheen perusteella. Toisistaan erillisiä datakeskuksia voidaan puolestaan käsitellä erillisinä ilmoituksina.

Myös muutosilmoitusten maksujen tulee vastata niiden käsittelystä aiheutuvia kustannuksia ja olla oikeasuhtaisia. Tavanomaiset tietojen päivitykset tai saman hankkeen vaiheittainen toteuttaminen eivät saa johtaa merkittävien maksujen ketjuuntumiseen. Esitysluonnoksessa arvioitu ilmoitusmaksujen taso korostaa tarvetta varmistaa sekä maksujen kustannusvastaavuus että niiden oikeasuhtaisuus, kun kyse on lakisääteisestä ilmoitusvelvollisuudesta eikä ilmoitusvelvolliselle oikeuden perustavasta lupa- tai muusta viranomaispäätöksestä.

Tietojen luovutus oikeutta rajattava

Esitysluonnoksen 12 § antaisi Huoltovarmuuskeskukselle oikeuden luovuttaa salassapitosäännösten estämättä kansallisen tilannekuvan, tiedon rekisterissä olevista datakeskuksista sekä yksittäistä datakeskusta koskevan rekisteritiedon laajalle viranomaisjoukolle.

FiCom pitää myönteisenä, että tietojen saajien piiriä on rajattu huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain (107/2026) 23 §:ään verrattuna. Piiri on tästä huolimatta edelleen hyvin laaja ja käsittää muun muassa kunnalliset viranomaiset sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaiset.

Kuten edellä on todettu, tilannekuva, yksittäistä datakeskusta koskevat rekisteritiedot ja julkinen yhteenvedo tulee erottaa sääntelyssä selvästi toisistaan. Yksittäistä datakeskusta koskevien salassa pidettävien tietojen luovuttamisen tulee olla poikkeuksellista ja tarkasti rajattua.

Yksittäistä datakeskusta koskeva tieto tulee voida luovuttaa vain, jos se on välttämätön vastaanottavan viranomaisen yksilöidyn lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Pelkästään se, että vastaanottaja kuuluu 12 §:ssä tarkoitettuun viranomaisryhmään, ei saa muodostaa riittävää perustetta salassa pidettävän yritys- tai infrastruktuuritiedon saamiselle. Luovutus tulee lisäksi rajata vain kyseisen tehtävän kannalta välttämättömiin tietoihin.

Huoltovarmuuskeskuksen tulee ennen salassa pidettävän tiedon luovuttamista arvioida ja dokumentoida tiedonsaannin oikeusperusta, luovutettavien tietojen välttämättömyys ja laajuus sekä asianmukainen ja turvallinen luovutustapa. Huoltovarmuuskeskus vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta, kun taas vastaanottava viranomainen vastaa saamansa tiedon asianmukaisesta jatkokäsittelystä, käyttöoikeuksista, säilyttämisestä ja tietoturvasta.

Salassapitoa, käyttötarkoitusta ja tietoturvallisuutta koskevien rajoitusten tulee seurata luovutettua tietoa. Tietoa ei tule käyttää muuhun kuin siihen lakisääteiseen tehtävään, jota varten se on luovutettu, eikä sitä tule luovuttaa edelleen ilman erillistä oikeusperustetta.

Yksittäisiä datakeskuksia koskeviin tietoihin ei lähtökohtaisesti tule antaa laajoja pysyviä teknisiä käyttöoikeuksia, vaan tietojen luovuttamisen tulee tapahtua tapauskohtaisesti ja dokumentoidusti.

Datakeskusrekisterin tietojen julkisuutta arvioitava tarkemmin

Esitysluonnoksessa viitataan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, julkisuuslaki) erityisesti salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan viranomaisluovutusten yhteydessä. Esityksessä ei kuitenkaan arvioida julkisuuslain yleisen tiedonsaantioikeuden

soveltumista datakeskusrekisteriin ja Huoltovarmuuskeskukselle toimitettaviin yksittäisiin ilmoituksiin.

Julkisuuslain lähtökohtana on viranomaisen asiakirjojen julkisuus. Näin ollen myös datakeskusrekisteriin sisältyvistä tiedoista ja yksittäisistä ilmoituksista voidaan esittää tietopyyntöjä. Huoltovarmuuskeskuksen tulee tällöin arvioida tietojen julkisuus ja mahdolliset salassapitoperusteet julkisuuslain mukaisesti. Jos vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, asiakirjan julkinen osa on lähtökohtaisesti annettava.

Datakeskusrekisteriin olisi tarkoitus sisällyttää muun muassa suunnitteilla olevia investointeja, kapasiteettia, sähkötehon tarvetta, infrastruktuuria ja energiaratkaisuja koskevia tietoja. Osa näistä tiedoista voi sisältää yritysten liikesalaisuuksia tai kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden ja varautumisen kannalta suojattavia tietoja. FiCom pitää tärkeänä, että esityksen perusteluissa arvioidaan nykyistä tarkemmin näiden tietoryhmien suhdetta julkisuuslain salassapitoperusteisiin.

Samalla ilmoitusmenettely ja rekisterin tietojärjestelmä tulee suunnitella siten, että salassa pidettävät tiedot voidaan erottaa julkisista tiedoista. Ilmoittajalle voidaan antaa mahdollisuus yksilöidä ne tiedot, joita se pitää liikesalaisuuksina, sekä ilmoittaa salassapitovaatimuksen perusteet. Lopullisen arvion tiedon julkisuudesta tekee kuitenkin Huoltovarmuuskeskus julkisuuslain perusteella.

Selkeä ennakollinen sääntely ja ohjeistus palvelevat sekä ilmoitusvelvollisia että Huoltovarmuuskeskusta ja vähentävät tapauskohtaiseen julkisuusarviointiin liittyviä epäselvyyksiä ja hallinnollista työtä.

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen vaikutukset Huoltovarmuuskeskuksen resursseihin tulee lisäksi arvioida esityksen viranomaisvaikutuksissa. Esitysluonnoksen kohdassa 4.2.2 Huoltovarmuuskeskuksen uusiksi tehtäviksi tunnistetaan muun muassa ilmoitusten käsittely, tietojen analysointi, tilannekuvan muodostaminen, valvonta ja viranomaisyhteistyö, mutta julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittelyä ja niihin liittyvää salassapitoarviointia ei käsitellä erikseen.

Datakeskusrekisteriin sisältyisi samanaikaisesti julkisia tietoja sekä mahdollisesti liikesalaisuuksina, turvallisuuden tai varautumisen perusteella taikka henkilötietoina suojattavia tietoja. Tämän vuoksi yksittäinen tietopyyntö voi edellyttää asiakirja- ja tietokohtaista arviota, salassa pidettävien osien erottamista julkisista tiedoista sekä tarvittaessa perustellun päätöksen tekemistä. Tietopyyntöjen käsittely voi siten aiheuttaa Huoltovarmuuskeskukselle merkittävää lisätyötä erityisesti rekisterin käyttöönoton jälkeen.

FiCom katsoo, että tämä työmäärä tulee ottaa huomioon Huoltovarmuuskeskuksen resurssitarvetta koskevassa vaikutusarvioinnissa ja järjestelmän suunnittelussa. Rekisteri ja ilmoitusmenettely tulee toteuttaa siten, että julkiset ja salassa pidettävät tiedot voidaan mahdollisimman selkeästi erottaa toisistaan. Tämä tukee sekä yritysten tietojen asianmukaista suojaa että viranomaisen mahdollisuutta käsitellä tietopyynnöt tehokkaasti ja julkisuuslain edellyttämässä määräajoina.

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittelystä aiheutuvia yleisiä viranomaiskustannuksia ei myöskään saa sisällyttää ilmoitusvelvollisilta perittävien ilmoitusmaksujen kustannuspohjaan.

Datakeskusrekisterin tiedonhallinta, tietosuoja ja tietoturvallisuus varmistettava ennen käyttöönottoa

Esitysluonnoksessa tunnistetaan, että datakeskusrekisteri voi sisältää liikesalaisuuksia, henkilö- ja omistustietoja sekä kriittistä infrastruktuuria koskevia tietoja ja että keskitetty tietovaranto voi lisätä kohdennetun tiedonhankinnan riskiä. Rekisterin toteutustapaa ja siihen sovellettavaa tiedonhallinta- ja tietoturvaluussäätelyä käsitellään esitysluonnoksessa kuitenkin vain yleisellä tasolla.

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonhallintaan sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019, tiedonhallintalaki), jossa säädetään muun muassa tietojärjestelmiin liittyvien muutosten vaikutusten arvioinnista, riskiperusteisesta tietoturvaluudesta, tietojen turvallisesta siirtämisestä, käyttöoikeuksien hallinnasta, lokituksesta sekä tietojen elinkaaren hallinnasta. Tiedonhallintalain 4 a luvussa säädetään lisäksi NIS2-direktiivin julkishallinnon toimialaa koskevista kyberturvaluusvelvoitteista.

FiCom pitää perusteltuna, että esityksen jatkovalmistelussa kuvataan nykyistä selvemmin datakeskusrekisterin suhde tiedonhallintalakiin ja sen kyberturvaluutta koskeviin velvoitteisiin sekä vastuut niiden toteuttamisesta. Yksityiskohtaisia turvaluusratkaisuja ei tule julkistaa, mutta esityksestä tulee käydä ilmi rekisterin tiedonhallinnan, tietosuojan ja tietoturvaluuden oikeudellinen kehys sekä se, miten vaatimusten toteutuminen varmistetaan ennen rekisterin käyttöönottoa.

Rekisteriin kerättävien tietojen luonne huomioon ottaen tietoturvaluus tulee toteuttaa riski- ja käyttötarkoituserusteisesti koko tiedon elinkaaren ajan. Käyttöoikeuksien tulee olla tehtäväperusteisia ja mahdollisimman rajattuja. Tietojen katselu, muuttaminen ja luovuttaminen tulee lokittaa asianmukaisesti, ja lokien käyttöä tulee valvoa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös salassa pidettävien tietojen turvalliseen siirtämiseen sekä rekisterin jatkuvuuden ja palautumiskyvyn varmistamiseen.

Esitysluonnoksessa tulee lisäksi täsmentää tietojen säilyttämistä ja poistamista. Tiedonhallintalain mukainen elinkaaren hallinta muodostaa yleisen oikeudellisen kehyksen, mutta esityksessä on tarpeen arvioida nimenomaisesti datakeskusrekisteriin tallennettavien tietojen säilytysajat ja poistamisen perusteet. Erityisesti on määriteltävä, kuinka kauan peruuntunutta hanketta tai toimintansa lopettanutta datakeskusta koskevia yksityiskohtaisia tietoja on tarpeen säilyttää tunnistettavassa muodossa. Historiallisen tilannekuvan tarpeet voidaan toteuttaa sellaisella koontitiedolla, josta yksittäistä yritystä tai datakeskusta ei voida tunnistaa.

Tiedonhallintaa koskeva tarve korostuu nopean voimaantuloaikataulun vuoksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027, jolloin Huoltovarmuuskeskuksen on pystyttävä vastaanottamaan uuden lain mukaisia ilmoituksia. Rekisterin ja ilmoituskanavan tulee siten olla tietoturvallisesti käyttövalmiita jo lain voimaan tullessa eikä vasta olemassa oleville datakeskuksille säädetyn 30.6.2027 määräajan päättyessä. Viranomaisvaikutusten arvioinnissa tulee myös varmistaa, että Huoltovarmuuskeskuksella on riittävät resurssit tiedonhallintalain ja NIS2:een perustuvien kyberturvallisuusvelvoitteiden toteuttamiseen ja jatkuvaan ylläpitämiseen.

Ilmoitusmaksuihin voidaan kohdentaa ilmoitusten vastaanottamista ja käsittelyä välittömästi palvelevan tietojärjestelmän asianmukaiset tietoturvakustannukset, mutta niillä ei saa rahoittaa Huoltovarmuuskeskuksen yleisiä tiedonhallinta- ja kyberturvallisuusvelvoitteita.

Rekisteröitymisen oikeusvaikutuksista säädettävä erikseen

Esitysluonnoksen perusteluissa todetaan, että myös lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä datakeskus voisi ilmoittautua rekisteriin vapaaehtoisesti. Tätä perustellaan muun muassa sillä, että rekisteröityminen saatettaisiin tulevaisuudessa asettaa jonkin etuuden tai luvan saamisen edellytykseksi. Esitysluonnoksessa todetaan samalla, ettei ilmoitus tämän lain nojalla olisi toimilupa, eikä se sellaisenaan olisi minkään muun luvan tai etuuden saamisen edellytys.

FiCom pitää tärkeänä, että tämä lähtökohta säilyy. Jos rekisteröityminen asetetaan myöhemmin jonkin etuuden, luvan tai muun oikeuden saamisen edellytykseksi, tästä tulee säätää nimenomaisesti kyseistä etuutta, lupaa tai oikeutta koskevassa lainsäädännössä. Samassa yhteydessä tulee säätää myös siitä, millä edellytyksillä etuutta tai oikeutta käsittelevä viranomainen voi tarkistaa rekisteröitymisen.

Tällaisessa tilanteessa tiedonsaannin tulee lähtökohtaisesti rajoittua siihen, onko toimija tehnyt vaaditun ilmoituksen. Rekisteröitymisen tarkistaminen ei saa sellaisenaan oikeuttaa etuutta tai oikeutta käsittelevää viranomaista saamaan muita datakeskusrekisteriin sisältyviä tietoja. Esitysluonnoksen 12 §:n perusteluissa todetaan nimenomaisesti, että tieto rekisterissä olemisesta voitaisiin luovuttaa tilanteessa, jossa ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen olisi asetettu jonkin etuuden tai oikeuden edellytykseksi.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää tilanteisiin, joissa rekisteröityminen asetettaisiin sellaisen luvan tai muun oikeuden edellytykseksi, jota ilman datakeskusta ei voida rakentaa tai toimintaa harjoittaa. Tällöin rekisteröitymiselle syntyisi välillisiä ja tosiasiallisia oikeusvaikutuksia ja siitä muodostuisi osa toiminnan harjoittamista edeltävää hallinnollista menettelyä, vaikka Huoltovarmuuskeskus ei itse myöntäisi toimilupaa.

Esitysluonnoksen sisämarkkinavaikutuksia koskeva arvio perustuu siihen, ettei ilmoitus ole toimilupa eikä Huoltovarmuuskeskuksella ole toimivaltaa hyväksyä tai hylätä datakeskusinvestointia tai asettaa sille ehtoja. Esitysluonnoksessa viitataan samalla EU-oikeuden vaatimukseen siitä, että hallinnollisen ennakkolupajärjestelmän tulee perustua objektiivisiin, syrjimättömiin ja etukäteen tiedossa oleviin arviointiperusteisiin sekä olla oikeasuhtainen.

Jos rekisteröityminen myöhemmin kytketään toiminnan harjoittamisen kannalta välttämättömään lupaan tai oikeuteen, tämän sääntelykokonaisuuden vaikutukset markkinoille pääsyyn ja sisämarkkinoiden perusvapauksiin tulee arvioida siinä yhteydessä erikseen. Datakeskusrekisterilain perusteluissa ei tule ennakolta olettaa, että rekisteröitymistä voidaan ilman tällaista arviointia käyttää tulevien lupa- tai oikeusjärjestelmien edellytyksenä.

Samalla tulee turvata asianmukaiset menettelytakeet. Jos rekisteröinnistä tulee muun luvan tai oikeuden saamisen välttämätön edellytys, ilmoituksen käsittelyn viivästymisen, täydentämispyyntö tai rekisteriin merkitsemistä koskeva epäselvyys ei saa muodostua tosiasialliseksi esteeksi hankkeen toteuttamiselle ilman asianmukaista päätöksentekomenettelyä ja muutoksenhakumahdollisuutta.

Julkisen yhteenvedon perustuttava koontitietoon

Huoltovarmuuskeskuksen vuosittain julkaisemassa julkisessa yhteenvedossa tiedot tulee esittää riittävän yleisellä koontitasolla. Tiedot on esitettävä siten, ettei yksittäistä datakeskusta tai toimijaa voida suoraan tai välillisesti tunnistaa esimerkiksi sijainnin, kapasiteetin, sähkönkulutuksen, investointiajankohdan tai muiden tietojen yhdistelmän perusteella.

Pelkkä nimien poistaminen ei välttämättä riitä erityisesti alueilla, joilla toimii vain yksi tai muutama datakeskus. Julkisen yhteenvedon tietojen esittämistavan tulee tämän vuoksi perustua arvioon siitä, voidaanko yksittäinen toimija tunnistaa julkaistavien tietojen perusteella.

Lisäksi FiCom huomauttaa, että energiatehokkuuslain (1429/2014) 29 f §:n mukaan datakeskuksen sijaintitieto tulee esittää maakuntatasolla.

HVK:n useat roolit edellyttävät selkeää vastuunjakoa

Esityksessä Huoltovarmuuskeskus olisi samanaikaisesti datakeskusrekisterin pitäjä, ilmoitusten vastaanottaja, ilmoitusvelvollisuuden valvoja ja kansallisen tilannekuvan laatija.

FiCom ei pidä tehtävien keskittämistä itsessään esteenä ehdotetulle mallille, mutta useiden roolien yhdistäminen korostaa tarvetta määritellä tietojen käyttötarkoitukset, käyttöoikeudet ja vastuut tarkasti.

Rekisterin ylläpidon, analyysitoiminnan ja valvonnan käyttöoikeuksia on tarpeen erottaa ainakin toiminnallisesti silloin, kun se on tietojen käyttötarkoituksen ja salassapidon kannalta tarpeen.

Myös tietojen laadusta ja käyttämisestä syntyvät vastuut tulee erottaa. Suunnitteluvaiheessa annetut kapasiteetti-, aikataulu- ja energiankulutustiedot ovat väistämättä arvioita. Ilmoitusvelvollisen tulee vastata tietojen antamisesta kulloinkin kohtuudella käytettävissä olevan tiedon perusteella, mutta ennusteen myöhempi poikkeaminen toteutuneesta ei sellaisenaan saa merkitä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä.

Huoltovarmuuskeskuksen vastuulla tulee puolestaan olla tietojen asianmukainen käsittely, käyttöoikeuksien hallinta, tietoturva, luovutusten lainmukaisuuden arviointi ja sen varmistaminen, etteivät arvioihin perustuvat tiedot muutu viranomaisjärjestelmässä tosiasiallisesti varmennetuiksi tiedoiksi.

Valvonta ja uhkasakko

FiCom pitää hyvänä, ettei ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti anna Huoltovarmuuskeskukselle toimivaltaa estää tai keskeyttää datakeskushanketta. Esitysluonnoksen 13 §:n mukainen järjestelmä perustuu ensisijaisesti puutteen korjaamiseen: Huoltovarmuuskeskus voi pyytää selvityksen ja kehottaa tekemään puuttuvan ilmoituksen tai täydentämään sitä, ja kehotusta voidaan tarvittaessa tehostaa uhkasakolla.

Koska ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä voidaan tehostaa uhkasakolla, soveltamisalan, ilmoitusvelvollisen, ilmoitusajankohdan ja ilmoitettavien tietojen tulee olla erityisen yksiselitteisiä.

Uhkasakkoa ei tule käyttää tilanteessa, jossa kyse on perustellusta tulkintaerosta esimerkiksi IT-kapasiteetin laskentatavasta tai tiedosta, jota ilmoitusvelvollisella ei vielä ole kohtuudella saatavilla.

Esitysluonnoksen mukaan lain olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Perustelujen mukaan voimaantuloajankohdan tarkoituksena on varata Huoltovarmuuskeskukselle riittävä aika datakeskusrekisterin käyttöönottoon ja ilmoitusten vastaanottamiseen tarvittavien menettelyjen valmisteluun. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, miten rekisterin edellyttämät valmistelu- ja perustamistoimet toteutetaan ja rahoitetaan ennen lain voimaantuloa.

Esitysluonnoksessa tietojärjestelmän perustamisen kertaluonteisiksi kustannuksiksi arvioidaan 0,5–1,0 miljoonaa euroa, ja uusien tehtävien resurssit on tarkoitus rahoittaa ilmoitusmaksuilla. Samalla esitysluonnoksessa todetaan, ettei Huoltovarmuuskeskuksen uusien tehtävien rahoitusta sisällytetä vuoden 2027 talousarvioon. Jatkovalmistelussa tulee selvittää, miten ennen ilmoitusmaksujen kertymistä syntyvät rekisterin suunnittelu-, hankinta-, toteutus-, testaus- ja tietoturvakustannukset rahoitetaan ja miten perustamiskustannukset kohdennetaan ilmoitusmaksujen kustannuspohjaan.

Voimaantuloaikataulussa tulee ottaa huomioon myös valtioneuvoston asetuksen, ilmoitusmenettelyn, maksuperusteiden, toimialalle annettavan ohjeistuksen sekä tiedonhallinta- ja tietoturvallisuusjärjestelyjen valmistelu. Rekisterin ja ilmoituskanavan tulee olla asianmukaisesti testattu ja tietoturvallisesti käyttövalmis ennen kuin yrityksille syntyy velvollisuus toimittaa tietoja.

FiCom pitää tarpeellisena, että 1.1.2027 voimaantuloaikataulu arvioidaan jatkovalmistelussa uudelleen ja että lain vahvistamisen ja ilmoitusvelvollisuuden soveltamisen alkamisen väliin varataan vähintään kuuden kuukauden siirtymäaika. Vaihtoehtoisesti lain voimaantulo ja ilmoitusvelvollisuuden soveltamisen alkaminen voidaan porrastaa. Samalla lakiin tulee tarvittaessa ottaa säännös siitä, että lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä ennen sen voimaantuloa.

Lopuksi

FiCom pitää tärkeänä, että mahdollinen datakeskusrekisteri toteutetaan mahdollisimman kevyenä ilmoitusjärjestelmänä ja että olemassa olevia kansallisia ja EU-tason tietoja hyödynnetään täysimääräisesti.

Säätelyn rakenteen tulee olla selkeä: 6 §:ssä säädetään tyhjentävästi datakeskustoimijalta säännönmukaisesti kerättävistä tiedoista, 10 §:ssä tilannekuvaa täydentävistä viranomaistiedoista ja 13 §:ssä ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa tarvittavista selvityksistä. 11 §:n yleinen tietojenantovelvollisuus tulee ensisijaisesti poistaa. Jos se kuitenkin säilytetään, velvollisuus on rajattava siten, ettei siitä muodostu yleistä yrityksiltä tapahtuvan tiedonkeruun väylää.

Datakeskusrekisterin, esitysluonnoksen mukaisen datakeskustilannekuvan ja Huoltovarmuuskeskuksen yleisen huoltovarmuustilannekuvan keskinäinen suhde on määriteltävä yksiselitteisesti. Samalla esityksessä tulee kuvata nykyistä selvemmin julkisuuslain soveltuminen rekisteriin ja yksittäisiin ilmoituksiin sekä varmistaa salassa pidettävien tietojen asianmukainen suoja. Huoltovarmuuskeskuksen resurssiarviossa tulee huomioida myös julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittely ja niihin liittyvät tapauskohtaiset salassapitoarviot.

Rekisterin tiedonhallinta ja tietoturvallisuus on varmistettava ennen käyttöönottoa. Esityksessä tulee kuvata rekisterin suhde julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin ja sen NIS2:een perustuviin kyberturvallisuusvelvoitteisiin sekä varmistaa, että rekisteri ja ilmoituskanava ovat tietoturvallisesti käyttövalmiita lain tullessa voimaan 1.1.2027.

Ilmoitusmaksuilla tulee kattaa vain ilmoitusten vastaanottamiseen, käsittelyyn ja rekisteröintiin sekä näitä välittömästi palvelevaan tietojärjestelmään asianmukaisesti kohdennettavat kustannukset. Niillä ei saa kattaa Huoltovarmuuskeskuksen yleisiä tilannekuva-, analyysi-, viranomaisyhteistyö-, tiedonhallinta- tai kyberturvallisuustehtäviä eikä julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen yleisiä käsittelykustannuksia.

Kun tiedonsaantivaltuudet, julkisuus ja salassapito, tiedonhallinta ja tietoturvallisuus sekä maksujen kustannuspohja rajataan selkeästi, esityksen tavoite voidaan toteuttaa ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai yritysten luottamuksellisten tietojen suojaa vaarantavaa keskitettyä tietovarantoa.

FiCom ry

Marko Lahtinen

Laki- ja regulaatioasiat

Lahtinen Marko
FiCom ry